

Poutníci, pašeráci, turisté aneb krajina vzdorující

Doc. PhDr. Marie Macková, Ph.D.

Ústav historických věd FF Univerzity Pardubice

Grulich/Králíky

- Horská lokalita: 550 – 800 m n. m.
- Hypotetická kolonizace v průběhu 14. století spojená s hornickou činností (následně ve znaku města kladívko a mlátek), podle Fr. Musila ne nutně zeměpanská iniciativa
- Neprosperující, obyvatelstvo neuživila
- Krajina nevhodná k zemědělství, které by ve středověku uživilo obyvatelstvo soustředěné v městském osídlení
- Kontinuita městského osídlení neprokázána
- Doložitelné osídlení od 16. století

Osídlování Králicka

- Vytyčena česko-kladská hranice; již ustálená česko-moravská hranice
- Od poloviny 16. století prokazatelné snahy o kolonizaci: lesní lánové vsi a centrum město Králíky
- Sídliště vzniklá jako zemědělská, nejsou stopy po výrazné nezemědělské činnosti (dolování: zpětná projekce, patrně z 19. století: nelze prokázat)
- Nepřehledná členitost terénu (popsaná v hraničních spisech), rozsáhlé lesní komplexy
- Určitě křižovatka cest, byť těžko schůdných a komplikovaných: zemská hranice, od 18. století i státní hranice: jako zdroj obživy jen velmi limitovaně

Poutníci

- ▶ Hora Matky Boží u Králík/Muttergottesberg, poutní areál: kostel Nanebevzetí Panny Marie (dokončen 1700), klášter (servité do 1883, redemptoristé)
- ▶ Tobias Johann Becker (1649 – 1710), rodák z Králík, královéhradecký biskup
- ▶ Matka Boží Králická (Madona typu Hódégetrie), z Říma přivezl a kostelu věnoval biskup Becker
- ▶ Kromě zbožného úmyslu i výslovně vyjádřená podpora rodného města, byl si vědom ekonomického významu poutního provozu
- ▶ Kolísavý význam poutního místa: 1846 vyhořel celý areál, vymírají servité, klesá význam poutního místa; od 1883 prudký nárůst věhlasu (= příliv poutníků) až do 1938
- ▶ Výrobci „pouťového“ zboží (kolem roku 1900 až 19 % obyvatel Dolní Hedče a téměř 9 % obyvatel Králík), hostinští, obchodníci, služby (včetně např. fotografů)

Pašeráci

- Posunutí státní hranice (1742, 1745, 1763): oblast se stala hraničním regionem
- Komunikační spojnice (nejenom pro armády)
- Na začátku problém zpracování plátna: bělidla většinou zůstala za hranicí
- Profit z pašování: - cenový rozdíl, - neplacení cla: jen ojediněle výlučný příjem dostatečný k uživení; většinou příležitostné přilepšení
- Pašované komodity: proměnlivé v čase (kvalita, dostupnost, celní politika, politický záměr), oběma směry
- Sůl: cenový rozdíl, výhradně pro použití kolem hranice
- Jiné komodity: mohly být posouvány od hranice hlouběji do vnitrozemí

Turisté

- ▶ Částečně se vyvinuli z poutníků, částečně jsou důsledkem vzniku volného času v průběhu 19. století
- ▶ Region dlouho zůstával mimo hlavní turistické proudy:
- ▶ -- oblast vzdálená od center, z nich komplikovaně dostupná, navzdory existující železnici, byť krásná podle měřítek 20. století
- ▶ -- přerušovaný vývoj osídlení (odstoupené území 1938, odsun 1946), změna vnímání státní hranice ve 2. polovině 20. století
- ▶ Přitažlivá oblast pro ty, kdo hledali „zapomenutý kraj“
- ▶ Turistický ruch patřil do struktury obživy zdejšího obyvatelstva, ale dlouho nebyl dominantní

Dolní Morava 2022

- 13. května 2022 otevřen Sky Bridge 721: visutý most pro pěší dlouhý 721 m
- Doplňuje Horský resort Dolní Morava, zaměřen na letní turistiku
- Nominován na cenu ArchDaily Building of the Year 2023
- Propojuje dva horské hřebeny, visutá lávka pro pěší v nadmořské výšce okolo 1.110 – 1.116 m n. m.

- Roční návštěvnost cca 290 – 300 tisíc turistů
- Specifický cíl pro zahraniční návštěvníky: změna ve struktuře příjíždějících turistů

Informační zdroje

- Ondřej Felcman – František Musil, Dějiny východních Čech: v pravěku a středověku, Praha 2009.
- Kristína Kaiserová – Marie Macková, Dějiny rakouské provincie redemptoristů se zaměřením na domy v oblastech českých Němců, Červený Kostelec – Ústí nad Labem 2019.
- Jan Fr. Křivohlávek, Znaky, vlajky, pečeti a správní vývoj obcí okresu Ústí nad Orlicí, Ústí nad Orlicí 2005.
- Marie Macková, Klášter na Hoře Matky Boží u Králík. In: Kultur Deutschböhmens 17. - 19. Jh. Zprávy Společnosti pro dějiny Němců v Čechách, II, Ústí nad Labem 2003, s. 15 - 29.
- Marie Macková, "Daleké" poutní místo poutníků olomoucké arcidiecéze 2. poloviny 19. století - Hora Matky Boží u Králík. In: Střední Morava 17, Olomouc 2003, s. 89 - 103.
- Marie Macková, Králíky kolem roku 1900. (Sociologicko - statistická sonda). In: Východočeský sborník historický, 12. Pardubice 2005, s. 141 - 169.
- Marie Macková, Der ökonomische Aspekt der Wallfahrten in der zweiten Hälfte des 19. Jhs., in: Daniel Doležal – Harmut Kühne (Hrsg), *Wallfahrten in der europäischen Kultur, Europäische Wallfahrtsstudien*, 1, Frankfurt am Main 2006, s. 675-686.
- Marie Macková, Pouťová bouda a lidé kolem ní. (Na příkladu Hory Matky Boží u Králík a Filipova), in: Východočeský sborník historický, 23, Pardubice 2013, s. 59-82.
- Marie Macková, Redemptoristé v královéhradecké diecézi ve 2. polovině 19. století, in: Petr Polehla (ed), 350 let královéhradecké diecéze, Červený Kostelec, Pavel Mervart 2015, s. 343 – 354.
- Marie Macková, Panství Králíky v první polovině 19. století optikou správy rodinného fideikomisu hrabat Althannů, Východočeský sborník historický, 40, 2021, s. 79–118.
- Marie Macková, Šlechtický fideikomis v Čechách 19. století (na příkladu hrabat z Althannu), *Theatrum historiae*, 28, 2021, s. 125–156.
- František Musil, Dějiny Králicka, Dolní Lipka 2000.
- [Sky Bridge 721 slaví rok. Po nejdelším mostě světa prošlo už 290 tisíc lidí - Orlický deník \(denik.cz\)](#)
- [Visutý most Sky Bridge 721 Dolní Morava | Dolní Morava ...hory zážitků \(dolnimorava.cz\)](#)

➤ Děkuji za pozornost